По конфіскаті — наклад другий.

Ч. 41. Почтову належність заплачено гуртом. Львів, второк 19. грудня 1922. Рік XXIV.

СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адр. тел.: „Свобода“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю 3900 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 5000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон. Румунія 50 лей. Болгарії 50 левів. Австрії 5.000 мп. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 150 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Миколаївський ВЕЧІР

уладжує Т-во „УКРАЇНСЬКА ЗАХОРОНКА“ в сали Муз. Т-ва ім. Лисенка у вівторок дня 19. грудня н. р. при ласкавій співучасти артистів Українського Театру Вп. Пань: Морської, Совачевої і Гонцинської і Вп. Панів: Загарова, Рубчака, Бенцаря і Крушельницького. — Програма дуже богата і цікава. Крім театральних вистав в склад програми входять: орхестра, трійо, поява св. Миколая, роздача дарунків і ин. несподіванки. Білети можна набути в день вистави при касі від 11—1 год. і від 5 по пол. — —

Початок точно о год. 6. вечером.

Дарунки можна складати від 11—1 год. і від 5—7 год. в малій салі.

Добірний буфет у власнім заряді. —

Поклик!

З огляду на близький речинець Народнього Зїзду просимо о негайне надіслання звітів з повітових зїздів та спису й адрес вибраних відпоручників.

„НАРОДНІЙ КОМІТЕТ“.

При зміні адреси просимо не забувати подати і попередну свою адресу.

Болотяні вогні.

Львів, 17. грудня 1922.

Огидне, підступне убийство президента польської держави Гавр. Нарутовіча завершило вчора одну добу істнування відродженої Річипосполитої.

зродився вчинок, що у кождої людини, без огляду на її відношення до польської держави, мусить викликати безмежню погорду.

Ніщо не проминає безкарно, лихі вчинки мстяться скорше чи пізнійше.

Те, що в суботу пережила чорносотенна, ендецько-шовіністич. на Варшава, є тільки одним з проявів божевілля, є тільки доказом, що нездорові, маляричні вогні кидають в хоробливі дрощі польську суспільність і торощать грубими, злочинними руками ті рамки, в котрих вона вегетує.

Убивство през. Нарутовича не має собі рівного в Европі. Анальогій до нього можна дошукуватися хіба в Мексику. Історія европейських народів і держав знає випадки атентатів з боку підземельних — анархістичних чи нігілістичних — організацій на короновані голови, на деспотів і тиранів, на тих, що кпили собі з народніх прав, що знущалися над народом; історія знає випадки особистих порахунків двірської камарилі; вчорашні дні знають атентати на міністрів, на відповідальних керманичів держав; знаємо атентати, виконувані молодими людьми, студентами, що для вищої ідеї, все одно слушної чи ні — жертвують своїм молодим життям, своїми веселковими, розмайними надіями, —

До легально вибраного президента держави, горожанської безборонної людини, в салі красних штук, коли він подивляє твори мистців, до людини, що тільки розмірно короткий, означений час репрезентує, але не виконує, найвищу владу, що не несе ніякої відповідальности, що не має майже ніяких прав, до людини, що не має ніяких вільних рухів, що уявляє собою майже таку оброблену брилу мармору, яка мусіла бути виставлена в салі „Захенти“, до такої людини ззаду, підступно, скрито, по злодійськи стріляє старший, понад 50 літній осібняк, доведений до хоробливої екстази богобойною ендецькою пресою. І тому цей вчинок буде записаний — як найбільш огидний злочин,

не лиш на сторінках польської історії, але й на сторінках історії тих, що очайдушно до нинішнього дня толерують подібні відносини.

Президент Ґабріель Нарутович замордований.

Як доносить ПАТ. дня 16. грудня в полудне, підчас урочистого відкриття сальону мистецтв „Захента“ замордовано президента річипосполитої Нарутовіча. Викочавця замаху артиста-маляря Елєгія Невядомского арештовано.

Офіціяльний комунікат.

Цивільна канцелярія президента річипосполитої доносить: „Сьогодні о год. 11'30 передпол. президент Нарутович удався до кардинала Каковского. а о 12. годині до будинку мистецтва на відкриття сальону. В хвилині, коли президент в товаристві презеса і віцепрезеса того товариства, шефа цивільної канцелярії, двох адютантів і міністрів Куманецкого та Маковского прийшов до салі, зпоміж товпи стрілив три рази з револьвера в плечі президента артист-маляр Елєгій Невядомскі, після чого хотів втечи. Президент Нарутович упав і за кілька хвилин закінчив життя. Виконавця замаху арештовано.

При смерти Нарутовича був присутний Пілсудскі, на якому цей випадок зробив велике враження. На місце випадку прийшла екскадрона прибічної сторожі президента. Тіло президента покрите прапором офіцери перенесли до Бельведеру. На подвірю палати прибічна сотня віддала честь.

Хто є Невядомскі.

Виконавець замаху артист Невядомскі уроджений 1869 р. був співробітником органів правиці. Скінчив академію мистецтв в Петрограді. Належав до скрайних шовіністів і був членом н. д. партії. Ще підчас війни виконав напад на редактора одної ґазети Мачевского і тяжко побив його. Після вбивства президета арештований Невядомскі при слідстві заявив: „Польщу зганьблено, бо президента вибрали меньшости. Цю ганьбу я змив кровю“.

Маршалок Ратай обняв провід держави.

Зараз після смерти президента маршалок Ратай прибув до премієра Новака на нараду і по думці конституції обняв провід держави аж до вибору нового президента. О год. 1 зібралася рада міністрів під проводом Ратая. В засіданню ради міністрів взяв участь Пілсудскі. Шефом уряду іменовано ґенерала Сікорського, який зараз дав розпорядки в цїли збереження у столиці ладу і спокою.

Вражіння у Варшаві.

Вістка про смерть президента викликала у Варшаві велике враження. Англійський конзуль Макс Міллер котрий був наочним свідком замаху зімлів, а премієр Новак розплакався. На місци випадку зібралась зворушена товпа, яку поліція розігнала.

Останній акт президента.

Кілька хвилин перед своєю смертю президент Нарутович підписав уласкавлення Миколи Латошинського засудженого наглим судом у Львові на кару смерти за вбийство М. Блудного в Реклинці під Жовквою.

Склад нового кабінету.

На внесок президента ради міністрів ген. Сікорского іменовано д-ра В. Ходзька міністром здоровля, Л. Даровского мін. праці, Яна Мощиньського міністром шляхів Загурного - Мариновского міністром промислу й торговлі, д-ра Г. Штрасбурґера міністром рільництва, д-ра Йосифа Рачинського міністром фінансів, З. Ястшембского, мін. загр. справ Александра Скшиньского міністром публичних робіт Я. Лопушанського, Казімежа Сосновского військових справ, міністром юстіції В. Маковского, міністром освіти і визнання Йос. Мікуловского.

Ендеки про „моральних винуватців“. Убийства першого президента Річипосполитої.

В кілька годин після того як наспіла телеграфічна звістка про вбивство през. Нарутовіча, вийшли у Львові надзвичайні часописні додатки. Єдиний із усіх додаток „Слова Польского“ вийш в у чорних рамках! Понеділкове число цієї хієнівської ґазети продовжує лити крокодильві сльози над „трагізмом“ події. Алеж те, що пише орган Хієни про моральних винуватців вбивства — належить до неаби якої пікантерії й межує з царством комізму.

„. . . За те — читаємо у „Сл. П.“ — трагізм смерти през. Нарутовіча надзвичайно степенує відношення народу й польської більшости у „Народньому Зібранню“ до вибору трагічно померлого президента, партійна заїлість і фанатизм, які привели наші енкаенівсько-бельведерські партії до союза з нац. меншостями проти більшости послів польської національности, — вся ота атмосфера, яку витворив у цілій Польщі жах, в обличу котрого станув увесь польський народ, а саме, що дальше керуватиме ним бельведерська меншість але при допомозі й у залежности від ворожих чужих елементів, від Жидів і Німців... Трагізм смерти през. Нарутовіча полягає на почуваннях, якими польський народ реагував на факт здобуття Жидами нац. меншостями рішаючого впливу на долю нашої батьківщини. Отож моральними — пише „Слово Польське“ — справниками трагічної смерти през. Нарутовіча, . . . це пп. Тугут, Дашиньскі, Домбскі, це бельведерсько-енкаенівська лівиця. Вона є з повною відповідальністю винувата перед народом й історію за вислід виборів 9. грудня та за душевну реакцію, яку викликав в громадстві той вислід і яка залишиться на завжди й незалежно від усього моральним тлом смерти першого през. Річипосполитої, тлом і суттю цієї надміру трагічної смерти...“

Що гадають про моральних винуватців убийства през. Нарутовіча Поляки, людовці й Жиди.

Львівський орган польських соціялістів „Дзєннік людови“ вказує виразно на ендеків, як винуватців убийства, та кличе до охорони Републики, яка найшлась в небезпеці. „Дз. Л.“ домагається найбільш рішучого слідства в справі вбивства, та всіх далекоідучих заходів проти можливих дальших несподіванок з боку ендецьких фанатиків, повторюючи кілька разів погрозу, що в противному випадку польське робітництво й демократія візьмуться на власну руку заводити порядок. Иншими словами: заповідь „odwet-у“!

„Курєр львовскі“ кличе з свого боку у статті „Розлупаний фундамент“ із підтитулом: „жахлива пересторога“ до „поваги й міри у словах і всіх вчинках, бо жахлива сьогоднішня подія доказує, скільки крови може міститися в чорнилі й у друкованій мазанині (доміркувались! — Пр. Ред.) Слідство — пише дальше „Курєр“ — викриє евентуальних спільників злочину, але треба ствердити з цілим переконанням, що зерно злочину виросло на почві затроєній отрутою агітації правиці проти держави, проти влади, проти найвисшого уряду і проти конституції. Найвисший час, сьогодні над крівавим тілом припинити агітацію, що погубляє державу, зміцнює ворогів і деправує душу громадян аж до глибини“.

Згадавши про вибір президента „Курєр“ додає: „Кандидатура правиці, яка сягає по становище сплямчене кровю, становище президента, моглаб статися провокацією і загрозити спокоєві, була би посяганням за овочем злочину, булаб премійованням праці, коли не злочинної, то злої і гідної осудження“.

А сіоністична „Хвіля“ докидає від себе таке:

„Від кількох літ працюють ті сівачі (ендеки) витревало над створенням настрою, який є почвою для того рода вчинків. „Вони“ є народом, „вони“ є всім, „їм“ належиться влада, почести, впливи, а все инше, що стоїть поза ними — то вороже, ненависне, злочинне, достойне потоптання і усунення зі світа. Нарутовіч не був „їх“ президентом, не був „їх“ людиною, не був „їх“ манекеном, отже доконав злочин, приймаючи мандат, хоч той мандат дала йому воля працюючих мас Польщі, воля всіх партій окрім „їхньої“. І найшлася людина, яка з „їх“ льоґічної формули витягнула останні послідовности. Усунено того, хто осмілився станути на перешкоді зленяної надії, що з уступленням Пілсудского гряне остання перепона і позволить їм залізною рукою заволодіти всім у державі“.

„Господня кара“.

У пошуканці винуватців убийства президента — ендеки забігають аж до Бога. Відомо, яку ролю грає у таких випадках вулична, невловима, тисячеголова сплетня, вуличний настрій, який саме став підставою і останньої траґедії у столиці польської держави. Останньою такою „фамою“, яка вибігла з відомого гнїздечка на брудну, крикливу вулицю, — це...

Протест Президента д-ра Е. Петрушевича проти побору населення Сх. Галичини до поль. армії.

Президент д-р Е. Петрушевич вислав під датою 14. грудня ц. р. ноту до держав антанти в справі побору населення Східної Галичини до польської армії, який зарядило польське військове міністерство рескриптом з дня 24. падолиста ц. р. І який польські власти в Східній Галичині горячково переводять в життя при помочи війська. З огляду на прокураторський олівець не подаємо ноти Президента в цілости. М. и. Президент звертає в ноті увагу держав антанти на вислід виборів до польського сойму в Сх. Галичині.

Як вибирали „хліборобів“.

(З тернопільського повідства.)

Яким способом старалися Поляки о вибір хоч би одного східно польського „хлібороба“ в кождім окрузі, доказом сього карне донесення, яке внесли через канцелярію адв. д-ра Степана Барана в Тернополі до прокуратури при окружнім суді в Тернополі господарі з Буцнева пов. Тернопіль Міхал Клювак і Петро Бойко проти: 1) кс. Нестора Шукальского, римо-кат. пароха в Буцневі, 2) Н. Конашевского директора дібр в Буцневі і 3) Якова Клєвака, господаря і начальника громади в Буцневі, о злочин з § 101. з. к. та з § 197. з. к. ч 199. д) з. к.

Донесення звучить, як слідує: Дня 5. падолиста 1922 відбувалися вибори до сойму в Варшаві в громаді Буцнів, суд пов. Тернопіль. Предсідник виборчої комісії обводової в Буцневі був Н. Конашевскі, директор дібр в Буцневі, а членами цеї комісії між иншими кс. Нестор Шукальскі, римо-кат. парох в Буцневі і Янко Клєвак, господар і начальник громади в Буцневі.

Голосування відбувалося в супереч виразній постанові арт. 2 уст. 2 виборчої ординації до сойму з 28. липня 1922, Вістник законів Польської Річи Посполитої ч. 66 поз. 590, який виразно постановляє, що виборцям вільно голосувати тільки особисто, отже не може голосувати муж за жінку, батьки за дітей, працьодавець за свою службу і т. д.

Очевидно, що катеґоричну постанову виборчої ординації до сойму знали дуже добре вище наведені члени виборчої комісії обводової в Буцневі, а мимо цього надужили свого урядового становища і свідомо зарядили спосіб голосування цілком суперечний з постановами закона. А іменно спосіб голосування заряджено в цей спосіб, що кс. Шукальскі разом з війтом Янком Клєваком за згодою предсідника комісії Н. Конашевского казали голосувати прибувшим виборцям за всіх членів родини, що з ними мешкають, а які до голосування не явилися. Коли явився який виборець, кс. Шукальскі вичитував з лісти виборців членів родини виборця, що мешкають спільно під одним числом дому. В супереч постанові арт. 73 ординації виборчої до сойму, що виборець особисто вкладає карту виборчу до коверти і опісля віддає предсідникови виборчої комісії очевидно з одним голосом, кс. Шукальскі сам вкладав до коверти стільки карток лісти ч. 8, кільки було членів родини. Коли хтось з членів родини був греко-кат. обряду, тоді замісць картки з ч. 8, вкладав кс. Шукальскі картку з ч. 24 (так званого українського незалежного хлопського комітету) і сам вкидав до урни. Це діялося часто проти волі виборця. І так проти волі виборця Янка Каськова, який сам явився до голосування, кс. Шукальскі замісць нього всадив до коверти картку з числом 8, другу картку з ч. 8 за неприсутну його жінку, а третю картку з ч. 24 за неприсутного його шваґра Петра Бойка (Українця).

Виборцеви Міхалови Клюваковн, що явився перед виборчу комісію, щоби віддати свій голос, кс. Шукальскі вручив чотири картки з ч. 8., кажучи йому, щоби голосував за неприсутних членів родини і щоби вкинув картки до виборчої урни. На це заявив Міхал Клювак, що не має права голосувати за другого і що має свою картку, яку вложив до коверти та віддав предсідникови комісії. Цю коверту з карткою взяв сейчас у свої руки кс. Шукальскі і підозріваючи, що відданий голос не буде мати ч. 8, або 24, не кинув коверти до виборчої урни, так, що сей голос пропав.

Крім цього всупереч постанові арт. 2., уст. 2. виборчої ординації до сойму голосували за других на приказ кс. Шукальського і війта Янка Клєвака слідуючі виборці в Буцнева: 1) Кароль Лушпак за себе, свого батька і маму, 2) Томко Ясіньскі за себе, брата, братову і і маму, 3) Марцін Пшемишляньскі за себе і свою жінку, 4) Петро Паньковскі за себе і свою жінку, 5) Ігнац Білик за себе і родину — разом за чотирьох — і багато инших, що віддали свої голоси за себе і не присутних членів родини. Всі ці махінації бачив предсідник комісії Конашевскі і не тільки їм не перешкодив, але свідомо їх попирав. Прочі члени виборчої комісії заховувалися пасивно.

При обчисленню голосів кс. Шукальскі, Конашевскі і Янко Клєвак, як члени виборчої комісії обводової, голоси, віддані за неприсутних, отже неважні, (в одній коверті більше карток) почислили свідомо за важні всупереч арт. 83. виборчої ординації до сойму, ці не важні голоси всупереч постанові арт. 86 виборчої ординації до сойму вписали в виборчий протокол яко важні, а через це свідомо сфалшували виборчий протокол, отже документ публичний, — що до остаточного висліду голосування. Доказ: свідки: 1) Кароль Лушпак, 2) Томко Ясінський, 3) Марцін Пшемишляньскі, 4) Петро Паньковскі, 5) Ігнац Білик, 6) Кароль Дзівенька, 7) Янко Дзівенька, 8) Микола Прокопович, 9) Міхал Клювак і 10) Петро Бойко — всі в Буцневі.

Повищими вчинками допустилися кс. Нестор Шукальскі, Н. Конашевскі і Янко Клєвак яко члени виборчої комісії обводової при виборах до сойму дня 5. листопада ц. р. в Буцневі злочину надужиття урядової власти з § 101 к. з. і злочину сфалшування публичних документів з § 197 і § 199 д) к. з. каригідних після постанови § 103 к. з.

Ревізії, арешти, тюрма.

Саніччина.

Нічю з 23. на 24. жовтня перевела польська поліція в Сяноці і повіті масові ревізії і арештування, заявляючи, що робить це на приказ D. O. G. Львів, Сяніцької прокураторії, та устний приказ пана старости.

Арештовано слідуючих: священиків: о. Чертежинського Дмитра з Бібрки п. Ліско, о. Вареху Теодора з Волі Мухової п. Ліско, о. Кріля Михайла з Вислока, о. Андрейчука Петра з Залужа, о. Чайківського Кирила з Завадки, о. Туставівського Кирила з Волі Нижної, о. Вітошинського Максима з Пелні, о. Трешнівського Олексу з Ялина, о. Добрянського Осипа з Постолова п. Ліско, о. Голинського Петра ґімназ. катех. в Сяноці, о. Кабарівського Евстахія сотруд. в Сяноці, о. Фуґлевича Михайла з Королика, о. Менцінського Юрія з Карликова, о. Цегелика Івана декана з Сянока, та о. Ісайчука Романа з Середнього вел., дальше арештовані: Лукасевич Осип, Подолінський Володимир, дир. Нар. Торг. Висоцький Дмитро, Цар Михайло, д-р Мадея М., д р Пенцік (Жид бунд.), ком. держ. скарб. Кікта Осип, Кущак Мирон, Новіцький Павло, Іванців Антін, інжинір Кордуба Володимир, всі з Сянока, Подобінський Василь з Руської Дубрівки, Негребецька Теодора учителька і Мандзяківна Анастазія, обі з Берегів дол. п. Ліско, Махник Дмитро з Лодини, Судомир Гриць з Вислочка, упр. школи, Сирівка Антін з Глудна, Гошовський Стефан з Вільховець, д-р Константинович Володимир з Полонного, Гайдук Юрко з Терепчі, Коник Микола з Суровиці, Борущак Тимко з Вислока, Борис селянин і Борис залізничник (стратив службу) з Залужа, Крайник Микола і Крайник Теодор оба з Доброї шляхоцької, Гаврилюк Петро, Станко Микола, Зайко Микола, двох Щурків, двох Куликів, Фік, Клиш, Харатчак, Паніковський, всі з Улюча, Савчишин Осип зал. з Мокрого, Лехицький Володимир з Чертежа, трох придніпрянців з тартаку Темешів п. Березів, Цінціюру Дмитра і Грабець Антін з Монастирця, Роздольський Андрій з Коровиці п. Цішанів і Тарнович Олекса правн. з Тарнавки, Дацків Евген уч. з Брижави, Василько і Ригош робітники нафтові з Устрік.

На третий день по арештуваню і уміщеню вище згаданих в тюрмі окр. суду в Сяноці виготовила держ. поліція карне донесення, котре майже у всіх арештованих було однакового змісту, мабуть мала поліція наперед зготовлені формулярі, на котрих закидувано всім злочин після § 58—С (замічаючи, що за цей параграф кара смерти а а найменше 10 літ тюрми) а то: аґітація проти конскрипції, виборів і данин (не поминаючи подій з р. 1918), організацію укр. боївок, перепроваджування і висилання новобранців на Чехо-Словаччину, виготовлювання, мобілізацийних плянів до повстання, аґентура Петрушевича, участь в зібранню у св. Юрі і т. д. — Хоч арештованим нічого не доказано, придержано їх аж до 11. листопада, від котрого то дня почали випускати на волю що два три дні по кількох, заявляючи їм, що за їва браку доказів, слідство застановляється. Але тому що випускали по кількох що кілька день, сидять ще до нині декотрі арештовані, не знаючи чому і защо — болючий тільки цей факт, що Сянік не має ні одного адвоката Українця, котрий би в таких випадках заступав страдаючих найкращих синів України.

Вибори в Сяніцькім повіті відбулись, як доносять польські часописи, спокійно (?) і без ніяких важнійших подій, „przy tłumnym udziale ruskiej ludności“, а для приміру вистарчить навести тільки одно село нашого повіту Тирява сільна, де до перших виборів, себто до польського сойму не явилась „z tejto spokojnej i zadowolonej ludności“ ані жива душа, так що для запрошення до виборів вислано до того села „тільки“ дві сотні війська (кінниці), котре то запрошення мусіли бідні селяне оплатити кількома метрами збіжа. Подібно відбувались вибори і по инших селах. Інтеліґенція, а передусім священство, без огляду на партії, заховались солідарно з Українцями цілої Східної Галичини, з малими виїмками.

Ревізії без кінця.

Третя з черги ревізія в останньому часі у Львові відбулася дня 12. ц. м. рано в домі п. Баковичевої, вдови по священнику. Після кількагодинного перешукання мешканя, стриху та перекопавши пивницю, поліцаї з аґентами відійшли з нічим.

З Перемишлянщини.

В селі Утіховичах арештувала поліція селянина Івана Кушніра на донос одного хруня. Кушніра вивезено до Бережан а опісля в Тернопіль. Закид: противиборча аґітація. Після двох тижнів його пущено на волю.

Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий“, або до Тов. „Дністер“ з допискою: на вязнів! — У Львові є ще кількасот арештованих Українців! — В першу чергу найблища рідня і села повинні прийти з помочею!

Після польських виборів у Східній Галичині.

Косівщина.

Ходять денеде балачки — мовляв! „ми не сподівалися, щоби Гуцули так голосували". А ніхто не питає, яка причина в тому? Ніхто не бере на увагу р. р 1919 і 1920.

Тому то й тепер, перед виборами, стали всякі посіпаки ширити вістки, що йдуть на села карні експедиції, за якусь там мниму провину, а на доказ того, стали всюди списувати кватири, місцями прислали й військо (Косів 2. сот. піхоти, Стар. Косів пів сот. кінноти, Кути 1 сот. кінноти, Жабє — скорострілы, Річка 1. сот. піхоти а попри Черемош селами — граничарі). Крім того стали ще поліц комісарі (в Головах, Ясеневі й ин.) тягати б. арештованих за „Події на Гуцульщині" силою до переслухання буцімто знову будуть арештувати — словом уживали всяких штучок, щоби налякали наш народ. Вкінці поарештували та відставили до тюрми в Коломиї звиж 60 найсвідоміших селян й інтелігентів. Мимо того, не пішли всі до голосовання, як то трубіла „сусідська преса".

Т. зв. „телеграми Петрушевича", приняті були легковажно і з насмішками. І мимо того, що „телеграми" як і всякі ин. відозви мусіло стерегти як ніч так день по двох людей (навіть у місті Косові) біля кождої, десь вони зникали, а на їх місце являлися дійсні від Петрушевича. Картки до голосування носили по хатах місцеві Польки (між ин. і жінка старости), за що платили по 150.000 їм. Провокатори, ин. платили від голосу тисячі марок, давали асигнати на 4. q дров і т. п. Инші діставали концесії на крамниці.

Коли арештовані вийшли на волю, власти змінили жандармів і перенесли старосту до Стрия. Тепер він висилає обіжники до громад щоби робили протести проти перенесення, мовляв „п. староста добре дбає за народ" (безпідставні труси, арешти, карні експедиції і т. и.). Та не знати, чи це вдасться.

А п. староста продовжає свої подвиги. Коли хотіли забирати військо з Косівщини, заявив, що без війська не буде урядувати, бо небезпечно. (Його-ж стереже все трох жовнірів). І населення мусить дальше їх годувати.

Тепер розписав бранку (списи казав зладити громадам ще перед виборами); грозять опірним розстрілами, паленням хат, побоями і т. п.

Староста післав до згаданих сіл карні експедиції, які привели ледви по кількох під багнетами.

З самому Косові впали на иншу думку, бо ніччю перед речинцем постягали жандарми поборових із ліжок Горбового Петра, Тимкова Дмитра, Феркуняка Михайла й І. Кабина, Боєчка й ин. та в ночі таки й асентирували. Дивне тільки, що говорять буцімто це не асентерунок а побір „добровольців"

Гуцул.

З польських справ.

Позапарляментарний кабінет. — Даровскі премієром.

Вчора відбув президент Нарутовіч конференцію з представниками клюбів, щоб поінформуватися про парляментаину ситуацію і на цій підставі визначити особу премієра та рішити, чи уряд повинен бути парляментарний, чи позапарляментарний.

Більшість була того погляду, що парляментарна ситуація більшости клюбів іще не є настільки вияснена, щоб утворити парляментарний кабінет. Треба отож утворити фаховий уряд. Більшість клюбів згодилася на особу мін. Даровского як премієра. Теку закордонних справ одержав би Каз. Ольшевскі, дотеперішний делегат для польсько німецьких переговорів, міністром праці став би Густав Сімон, дотеперішний державний підсекретар, тека внутрішних справ осталаб на даві з руках мін. Даровского. Инші теки задержалиб дотеперішні міністри з виїмкою військових справ. — Останні телеграми доносять, що през. Нарутовіч уже підписав димісію кабінетови Новака і доручив мін. Даровскому місію утворення фахового, позапарляментарного кабінету.

Пілсудскі стає „позір".

Б. начальник польської держави Пілсудскі привитав президента Нарутовіча зазначуючи, що приймає його в легіонов й блюзі, в якій перед 4 роками вступив до бельведеру і в котрій Бельведер опускає. В промові сказав між иншим таке: „Пане Президенте! Я одинокий польський офіцир, що не ставав „позір" перед ніким. Сьогодні стаю перший раз „позір" перед тобою, як репрезентантом Польщі і підношу тоаст: „Перший президент Польщі хай живе". Президент Нарутовіч підняв тост в честь Пілсудского.

Кандидат на міністра внутрішних справ.

Польська преса доносить, що кандидатом на польського міністра внутрішних справ є Алєксандер Скшиньскі б посол в Букарешті.

Ґратуляції англійського посольства для польського президента.

Польский президент Нарутовіч дістав ґратуляційні листи від англійського посольства з нагоди його вибору.

Литва проти Польщі.

„Dzień Kowieński" обмірковуючи становище Ковенського уряду супроти Польщі стверджує, що між Литвою і Польщею істнує дальше воєнний стан. Литва не відкриє Німану для міжнародної плавби мимо того, що Рада амбасадорів уважає польсько литовську війну за скінчену і ставить умови від сповнення яких залежить визнання Литви de jure.

Цей самий часопис стверджує що литовський уряд консеквентно стремить до війни з Польщею.

Зірвання комунікації між Польщею і Литвою.

Польське міністерство почт доносить, що в звязку із відмовою Литви приймати почтові посилки з Польщі, з нем 15. грудня припиняється всяку почтову комунікацію між Польщею і Литвою.

Велика Україна.

Кінець комедії.

Всеукраїнський зїзд совітів, який нині відбувається в Харкові, ухвалив урядове внесення, яке піддержала комуністична партія, про перетворення російської федерації в „Союз совітських соціялістичних републик".

До союзу належать чотири совітських републики — Росія, Україна, Білорусь й кавказька федерація. Столицею нової держави являється Москва. Дотеперішні підданства окремих совітських держав знищуються й натомісць встановлюється тільки єдине підданство С. С. С. Р.

Так само знищується окремі комісаріяти: закордонних справ, почт й телеграфів, шляхів, військове й фльоти. Ці комісаріяти будуть істнувати тільки в Москві й мають являтись спільними для цілої держави. Найвищою законодавчою владою являється союз совітів, який скликається один раз на рік.

Всеукраїнський зїзд совітів.

На сьомий всеукраїнський зїзд совітів зїхалось 500 делегатів. Розглядові зїзду підлягає в першу чергу питання про союз совітських републик, а також питання про відновлення промисловости і організацію червоної армії. Зїзд розпочався промовою Фрунзе, після якої деякі делегати виступили з різкою критикою діяльности совітського уряду.

Особливо різку промову виголосив комуніст Рухімович, який просто заявив, що совітський уряд в останній час робить стільки помилок й дурниць, що за ними в його діяльности нічого иншого не видно. Подібний виступ Рухімовича примусив президіум зїзду перервать засідання, що позбавило можливости висловитись біля 50 промовців, які записались.

Амнестія для кримських „зелених".

Таврійський ЦІК. оголосив повну амнестію для всіх „зелених", що переховуються в горах. Амнестовані повинні у двох тижневий термін віддати зброю сільським совітам й дати підписку про безумовне визнання совітської влади.

Совітська Росія.

Большевики про свою пресу.

Московські „Ізвєстія" публікують постанову „Центрального бюра працьовників преси". Подаємо з нього найцікавійші місця:

„В багатьох газетах часто стрічаються статті, фейлєтони, оповідання, рецензії і т.и., цілком не придатні для партійної преси. Не скрізь осягнуто належного добору оголошень в змислі рішучого недопущення на сторінках наших газет бульварно — балаганної і шарлятанської реклями.

Належній постановці важнійших виділів місцевого життя, зокрема виділу „Робітниче життя" перешкоджають переслідування з боку адміністрації (а часами також й місцевих партійних працьовників) співробітників й дописувачів газет".

„Питання про відповідальних працьовників для органів преси ще досі належно не розвязане, хоч ряд партійних комітетів виділив на газетну працю ряд високо-кваліфікованих працьовників. В більшости випадків постанови XI. зїзду партії про необхідність переводу журналістів-комуністів на газетну роботу ігнорується не тільки на місцях, але й в центрі. Часто журналістів переносять з редакційної роботи на адміністративну в цілях покарання. З другого боку несвідомих в газетній справі осіб, яких позбавляють адміністративно-господарської праці в цілях репресій, часто призначають до газет й журналів".

Заборона докладу.

Президіум „Госплана" заборонив реферат Громана про становище Совітської Росії. Спіраючись на статистичних даних, Громан приходить до висновку, що промисловість безперестанно руйнується, бо сама знищує свій основний капітал. Робітники, не зважаючи на всі збільшення платні, все ще не досягли прожиткового мінімума й шукають сторонніх заробітків. Урожай так само не висче урожаю 1920 року.

Упадком промисловости обясняється зріст безробіття, вагання цін, а так само дорожнеча сільсько-господарських продуктів в порівнанні з продуктами промисловости і т. д. Імпорт совітської Росії досяг 70% імпорту довоєнних часів, а експорт неповиж 5%, внутрішня продукція — 3%.

Льозанська конференція.

Справа національних меншостей.

Підкомісія для національних меншостей обміркувала справу амнестії, ґарантії безпеки, свободи релігії, еміґрації, справи військової служби, організації товариств національних меншостей та участь меншостей в Союзі Народів.

Анґлійський король про Льозанну.

З нагоди замкнення парляментарної сесії король Англії мав промову, в якій висловив надію, що конференція в Льозанні принесе бажані успіхи, а перервана конференція в Льондоні буде продовжувати працю в Парижі. Дальше король зазначив, що прийшла пора мирного розвитку вільної Ірляндії.

Горизонт проясняється.

З Льозанни доносять, що в нарадах конференції наступив перелом, який усунув всі непорозуміння. Декларація представників Туреччини дає запоруку, що грецько-турецький конфлікт буде вирішений мирним шляхом Всі спірні квестії будуть полагоджені на засіданнях Союза Народів, до якого вступає Туреччина, як член тогож Союзу.

РІЖНІ ВІСТИ.

Поанкаре про ситуацію.

На засіданню французької палати Поанкаре заявив, що політичні події в Льондоні й Льозанні не дають жадної притоки для якого небудь занепокоєння. Загальна ситуація не погіршилася, а навпаки поліпшилася. В Льозанні приходить до порозуміння і відновлення війни є виключене. Франція не зречеться своїх домагань від Німеччини і Німці мусять сплатити свої довги та воєнні кошти, але з приводу того не може прийти до непорозумінь між поодинокими державами антанти.

Болгарський університет.

В народньому театрі в Софії відбулось величаве свято ювилею болгарського університету. Сконстатовано, ще фреквенція на тому університеті зменшується що року. В 1919 р. було 8000 схухачів, в 1920. 4.800, а в 1922. 2.083 слухачів.

Криза кабінету в Югославії.

Пасіч зрікся місії утворення коаліційного кабінету тому, що його старання не принесли бажаного висліду. Король припоручив утворення кабінету одному з членів демократичного клюбу.

Зїзд словацької національної партії.

Дня 8. грудня відбувся в Турчанську зїзд словацької національної партії.

З Константинополя до Франції.

Бюро Союза Народів відправ

это перший транспорт російських збігців з Константинополя до Франції. Другий транспорт виїде до Бельгії. Мається на меті забрати всіх Росіян з Константинополя до инших держав.

Після виборів на Литві.

Між усіми литовськими партіями прийшло до компромісового порозуміння в справі вибору президента. Спільним кандидатом на президента Литви є Леонас.

Англійсько-німецьке зближення.

„Льокальанцайгер" доносить, що між урядами Англії та Німеччини замітне значне зближення, особливо в справах позички та репарацій. Англійський уряд хоче взяти в свої руки ініціятиву в уділенню позички для Німеччини, коли кільки за неї дасть запоруку німецький промисловий світ.

Конференція в Ризі.

В Ризі закінчилася конференція в справі комунікації через Литву, Лотву й Естонію до Росії. Договір в тій справі ратифіковано.

Баварський фашизм.

„Н. Фр. Прессе" доносить, що побіда італійських фашистів находить міцний відгомін в Баварії. Тамошня преса витає цей рух з ентузіязмом, маючи надію, що Мусоліні навяже тісні взаємини з німецькими націоналістами. Відносини поміж баварськими соціялістами і націоналістичними групами загострюються з кождим днем і можна сподіватися ексцесів а то й крівавих заворушень. Націоналістичні тайні військові організації ростуть, головно серед студентства. Піднімається клич: „Баварія для Баварців" що викликає антисемітизм та боротьбу з иншими національними меншостями.

Дем'сія мадярського міністра.

Мадярський міністр закордонних справ Банфі подався до дімісії, а його обовязки переняв б. міністр юстиції Даруварі.

ТЕЛЕҐРАМИ.

Народні Збори 20. грудня.

Варшава (ПАТ.) О год. 15·30 марш. сойму Ратай скликав засідання конвенту сеніорів. Обговорювано положення в звязи з убивством пред. Нарутовіча. Народні Збори ухвалено скликати на 20. ц. м. год. 12 в пол.

Пілсудскі шефом ґен. штабу.

Варшава (ПАТ) „Курєр Варшавскі" пише: Маршалка Йосифа Пілсудского покликав міністер військових справ у порозумінню з Радою міністрів на становище шефа ґенерального штабу.

Кондоленційні телеґрами з приводу вбивства през. Нарутовіча.

Варшава. (ПАТ.) З приводу вбивства президента Річипосполитої, марш. сойму, заступаючий президента Річипосполитої, одержав кондоленційну телеґраму від президента французької републики: „Глибоко обурений підлим атентатом, котрого жертвою стався президент Річипосполитої, вважаю відповідним висловити Вам зворушені вислови мого співчуття з приводу жахливої втрати, яка діткнула Польщу. — Мілеран.

Крім цього през. Ради міністрів одержав кондоленційну телеґраму від Поанкаре.

Згр. преса про вбивство Нарутовіча.

Відень. (ПАТ.) Недільні часописи присвятили вступні статті вбивству пред. Нарутовіча. „Н. Фр. Пр." бачить в убивстві доказ здичіння. „Арб. Цтґ." добачує в убивстві Нарутовіча скріплення реакції і фашизму. „Н. Вр. Тгт." вважає убивство першого пред. Польщі поважним нещастям для молодої польської републики.

Прага. (ПАТ.) „Чех. сльов. република" м. и. пише: Враження вбивства Нарутовіча мусить бути за границею величезне, тимбільше, що йде про републику молоду, яка має багато неприятелів. Трагічна смерть президента це тяжка моральна втрата і шкода для міжнар. положення Польщі.

Рим (ПАТ.) Стефані. Вістка про вбивство пред. Нарутовіча подана італійською пресою, викликала велике враження. Преса всіх напрямків з обуренням осуджує огидливий злочин, підчеркує вимковий ум пок. президента і патріотизм.

Париж (ПАТ). „Журналь" пише: Пред. Нарутовіч був людиною вельми зрівноваженою, що завдяки повній безсторонности б. в би довів до забуття минулі кризи. Злочин убивства цього страшний і без сенсу. „Пті Парізієн" пише, що велике нещастя, [illegible] вістило Польщу, з болем відчує Франція, котра має для Польщі якнайщирійші почування приязни.

Боротьби в Тріполісі.

Льондон (ПАТ.) Райтер звідомляє з Мальти: З міродатних кругів зачувати, що з приводу численних наступів Арабів, підчас котрих відібрано Італійцям кілька сіл, італійські військові власти зарядили укріплення міста Тріполісу. Сподіються італійської контрофензиви.

Раковський виїздить до Москви.

Париж (ПАТ.) „Пті Парізієн" звідомляє з Льозанни, що делеґат совітської України Раковський у найблизших днях виїздить до Москви.

Мирові прелімінарі.

Льозанна. (ПАТ.) Представники союзних держав випрацювали мирові прелімінарі, котрі обіймають справу границь і проливів та економічні і фінансові питання. Управильнено останні трудноші в справі атрибуції міжнародньої комісії охорони проливів.

Американська позичка для Німеччини.

Ню Йорк. (ПАТ.) „Герелд" пише, що ґрупа американських банкирів відбувши наради з Гардінґом і Гюсом, прийняла плян позички для Німеччини в висоті півтора міліярда долярів.

Справа відшкодувань.

Ню Йорк. (ПАТ.) „Есешіейтед Прес" довідується: Півурядово дано зрозуміти, що Поанкаре й Америка схильні застановитися над пляном, який має на цілі управильнення питання відшкодувань.

Німеччина платить.

Париж. (ПАТ.) Комісія відшкодувань одержала останній німецький бон на суму 52 міліони мар. в золоті призначених на заспокоєння бельгійського права першенства.

Італійська преса про відшкодування.

Рим. (ПАТ.) Значна часть італійської преси обговорюючи справу відшкодувань і міжсоюзних довгів, констатує, що Франція є зовсім в праві, коли не хоче виректися певних своїх прав, признаних їй версайльським договором, для певних обітниць.

Кабінет Пасіча.

Білгород. (ПАТ.) Кабінет Пасіча зложив присягу.

Париська конференція.

Париж. (ПАТ.) Вольф. Льондонський кореспондент „Пті Журн" пише, що в деяких політичних кругах переконані, що париська конференція предвиджена на 2. січня, може бути відложена з приводу подорожі канцлера скарбу Болдуіна до Вашінґтона.

Англійські війська кинули Деблін.

Деблін. (ПАТ.) Англійські війська покинули оконечно місто.

Троцький в справі Бесарабії.

Рига. (ПАТ.) З Москви звідомляють, що Троцький на останньому засіданні революційної воєнної Ради заявив, що коли Румунія обстоюватиме задержання Бесарабії, то Росія сконфіскує всі державні румунські скарби, евакуовані свого часу до Росії.

Чужі представництва у Владивостоці.

Льондон. (ПАТ.) Райтер з Владивостока. Совітське правительство позволило англійському, американському, італійському і німецькому консулятови та австрійському Черв. Хр. виконувати свою діяльність. Зате французький, бельгійський, швайцарський, голяндський, польський, данський, чехословацький, фінляндський і естонський конзуляти є зачинені.

Америка в справі Европи.

Льондон. (ПАТ.) Райтер з Вашінґтону: Як звідомляють часописи, в кругах добре поінформованих запевняюрь, що Зєд. Держави в найблизшому часі піднімуть важний крок в справі положення в Европі і що крок цей спричинить скликання конференції економічного господарства до Вашінґтона.

Італійська плавба на Чорному морі.

Рим. (ПАТ.) ВКБ. Італійська делеґація в Москві звідомляє, що російське правительство позволило на італійську плавбу на Чорному морі.

Амнестія в Італії.

Рим (ПАТ.) ВКБ. Рада міністрів рішила оголосити ще перед святами амнестію для каригідних вчинків, котрих допустилися підчас домашніх боротьб, викликаних революцією фашистів.

НОВИНКИ.

— **Перемиське купецтво і польські свята.** Нам пишуть: В Перемишлі, як і на всіх землях, що остають під польською займанщиною, примушує польська поліція до замикання українських склепів в латинські свята. Так було й 8. ц. м. Але українські купці оперлись поліційній самоволі і продержали склепи отвертими до 6 год. вечером. На другий день пішла депутація українських купців і промисловців до поліції, де дотичний комісар по довгих розговорах признав слушність українському становищу, виправдуючись наказом з гори. Делеґація удалася до інспектора праці, який теж погодився з її становищем, після чого усталено, що українські купці і промисловці в Перемишлі обовязані замикати свої підприємства тільки підчас 5 польських державних свят (Новий Рік, перший день Різдва і Великодня, 3 мая і Божого Тіла) позатим вільно їм працювати без перепон.

— **Привіт з волі.** О. Іван Дидик, декан і парох в Нараєві, бувший шеф душпастирства при Нач. Ком. Гал. Армії, по 3-літнім побуті в неволі, повернув на днях з Проскурова до Галичини, відси шле всім другам і знакомим щирий привіт і поздоровлення.

— **Яків перед судом.** Замісць спростовання калюмній кинутих „Рідним Краєм" на о. Л. Куницького, внесено через канцелярію д-ра М. Янкевича судовий позов о клевету.

— **Хронічна недуга.** Польське міністерство залізниць комунікує: Беручи під увагу нагальний спадок польської марки в жовтні і листопаді, що потягло за собою підвисшення усіх цін і коштів удержання, міністерство польських державних залізниць переказало тарифовому комітетови державної залізничої ради до опінії проєкт підвисшення від 1. січня так особових як і товарних тариф о 100 процент. Тарифовий комітет висловився більшістю голосів за підвижкою обох тариф, покищо тільки о 50 процент з тим, що в січні піддасться їх новій ревізії.

— **Неімовірне.** „Слово Польске" яке так завзято обороняє конституційні статті тоді, коли вони йдуть по лінії інтересів його партії а поборює їх ще завзятійше, коли інтерес партії суперечить конституції і законности взагалі, бере тепер в оборону розшалілу брідську товпу, яка насильно вдерлася до дому брідського Жида і в одній з його саль улаштила каплицю. Бо кінець кінців ціла ця справа, яка в Европі оскандалилаб не тільки партію але й цілу державу, на думку „Слова Польского" в ніякому випадку не колідує ані з кодексом ані етикою. „Бо само заняття дому якнебудь нелеґальне, не було всеж таки публичним насильством, бо там ніхто не вдерся силою (?) але вірні на вістку, що там сталося чудо (!!) увійшли до незамкнутої каплиці і заявили (що за куртуазія!), що Бог і їх релігійні почування не позволять уже віддати дому Жидам". Уявім собі, як би на подібне „чудо" відважилися... Жиди.

— **Видалювання російських втікачів з Польщі.** Польський міністер внутрішних справ видав обіжник до влад другої інстанції, щоби перед днем 1. марта 1923. р. вислати з Польщі усіх втікачів, які приїхали нелеґально до Польщі.

— **„Хоробрий" ротмістр перед судом.** Передучора почався перед польським військовим судом у Львові процес проти ротмістра 6. полку польських уланів Евгена Ковнацкого, який вславився своєю заячою хоробрістю в боротьбі з т. зв. „українсько-большевицькими бандами" в Східній Галичині. Акт обвинувачення зясовується в тому, що Німці звали коротко „Feigheit vor dem Feind" і ставили перед полевий суд.

— **Партійний податок зложили в польських марках.** Мечислава Оссовська Львів 1000, Антоніна Яскулякова Чортків 1000, о. Андрій Галандюк Болехів 750, Іван Чмелик Дубравка 1000, о. Александер Капустинський Мельниця 1000, о. Яків Яхно Заколоть 500, о. Володимир Винярський Іванівка 5000, о Стефан Онишкевич 1000, о. А. Рудницький 500, о. В. Косевич 500, о. П. Городецький Ляхівці 1500, Захар Підлуцький 500, нот. Жуковський 1000, ветер. Бачинський 1000, Ом. Гординський 540, Богдан Еліяшевський 2000.

— **Вп. Передплатників в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— **Звертається увагу нашої суспільности, щоби сирі шкіри з кун, тхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпяк, Львів вул. Куркова ч. 11а.** 945 25—30

ОПОВІСТКИ.

Замісць приняття в дни Імянин зложив дир. Микола Заячківський на цілі: політичних вязнів 10.000, інвалідів 10,000, воєнних сиріт 10.000; Захоронки 10.000; Т-ву „Зоря" для термінаторів 10.000 разом 50.000.

За редакцію відповідає Ол. Кузьма. З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA KUL